

نقش محافظتی کار در فرآیند پیشگیری از اعتیاد

دکتر سیده نگار اسعدی^۱

جایگاه اجتماعی کار:

امروزه به جایگاه شغل و کار در جامعه فراتر از وسیله‌ای برای امرار معاش نگریسته می‌شود. زیرا نوع کار بر تمام جنبه‌ها و شیوه‌های زندگی فرد و همچنین نقشی که فرد در اجتماع ایفا می‌کند، تأثیر شگرفی ایجاد می‌کند.

کار و شغل نه تنها وسیله‌تأمین نیازهای اقتصادی هر شخص است، بلکه در شکل‌گیری ارزش‌ها، رویه‌ها، نحوه زندگی، رفتار اجتماعی، آرامش روانی و سلوک او تحولات عمیقی صورت می‌دهد. به بیان دیگر، شغل و کار هر فرد، شاخص مهمی برای تبیین شخصیت و جایگاه اجتماعی او محسوب می‌شود.

اگرچه در ظاهر اکثر مردم با این هدف کار می‌کنند که نیازهای مادی زندگی خود را تأمین کنند، اما در ورای آن، به زندگی خود معنا می‌بخشند، پایگاه اجتماعی خود را تثبیت می‌کنند، احساس ارزشمندی و هویت کامل‌تری کسب می‌کنند. همچنین، از پذیرش و احترام دیگران برخوردار می‌شوند و حتی فرصت خدمت به دیگر هموعان را پیدا می‌کنند و به عزت‌نفسشان افزوده می‌شود. به بیان ساده‌تر، می‌توان گفت که موفقیت شغلی، مهم‌ترین ضامن سلامتی روان انسان است.

از سوی دیگر، بیکاری منشاء بسیاری از مفاسد فکری و اخلاقی به‌شمار می‌رود و زمینه را برای رشد انواع آسیب‌های فردی و اجتماعی نظیر فقر، سرقت، فحشا، قتل، انواع اعتیادها، اشتغال به مشاغل کاذب و همچنین بسیاری از مشکلات روانی مثل اضطراب، افسردگی، احساس ناکامی، خشونت و ناسازگاری فراهم می‌آورد.

کار و سوءمصرف موادمخدر

کار و سوءمصرف موادمخدر دارای رابطه معنادار هستند و با هم در تعامل‌اند. یعنی همان‌طور که کار و اشتغال مناسب نقش

محافظتی دارد و فرد را از روآوری به ارتکاب انواع جرایم از جمله جرایم مرتبط با عرضه و تقاضا برای موادمخدر باز می‌دارد، سوءمصرف موادمخدر به حسن انجام کار آسیب جدی می‌رساند. زیرا مشکل‌سازترین آسیب‌های اجتماعی، طبق تحقیقی که از طرف سازمان بهزیستی به‌عمل آمده (و دیگر پژوهش‌های در دسترس از سال ۱۳۳۰ تاکنون) بیکاری، اعتیاد و فقر است.

در اینجا، به‌طور موجز، درباره این سه مشکل و رابطه تنگاتنگ آن‌ها توضیح داده می‌شود.

الف) بیکاری معضلی است که این روزها بسیاری از کشورها، از جمله کشور ما (به‌خصوص در شرایط بحران اقتصادی جهانی)، کم و بیش با آن درگیرند و بیکاری ۱۲/۵ درصدی فعلی در ایران، عوامل متعدد و پیچیده‌ای دارد.

در چنین شرایطی، نقش محافظتی کار در پیشگیری از وقوع آسیب‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ناشی از قاچاق و اعتیاد به موادمخدر، در تمام تحقیق‌های میدانی و تحلیل‌های انجام شده در متجاوز از نیم قرن گذشته، تأیید شده است.

می‌توان گفت، بیکاری حدود ۱۷ درصدی (یا بیشتر)، در استان سیستان و بلوچستان که مجاور افغانستان است، از عوامل تشدید کننده قاچاق موادمخدر و سوءمصرف آن است و با توجه به سیاست قاچاقچیان عمده که کارگرهای اجیر خرده‌پا را (با هدف در اسارت داشتن آن‌ها) معتاد می‌کنند، باید اذعان کرد که بیکاری، در توسعه قاچاق و اشاعه اعتیاد به موادمخدر، نقش عمده‌ای دارد.

ب) سوءمصرف موادمخدر و روان‌گردان و اعتیاد به آن‌ها، بالای خانمان‌سوزی است که در سطح جهان، متجاوز از ۲۰۰ میلیون نفر را مبتلا کرده است.

در ایران آمارگیری‌های متعددی از سال ۱۳۳۴ تاکنون انجام

شده، ولی به دلیل جرم بودن سوء مصرف موادمخدر و پنهان کاری مصرف کنندگان، رقم قطعی سوء مصرف کنندگان تاکنون به دست نیامده و می توان گفت که آمارگیری جامع علمی مستندی از شمار سوء مصرف کنندگان انواع موادمخدر و روان گردان (طبیعی، نیمه مصنوعی، مصنوعی و چند ماده ای)، نداریم. با این حال، حدود دو میلیون نفر سوء مصرف کننده مواد مخدر در ایران هستند که این گروه نقش عمده ای در افزایش نرخ بیکاری، فقر و دیگر آسیب های اجتماعی و بهداشتی دارند.

ج) گفته می شود که ۸۸ درصد ثروت جهان در اختیار ۱۲ درصد جمعیت دنیاست. بنابراین ۸۸ درصد جمعیت ۶/۸ میلیارد نفری جهان باید با ۱۲ درصد ثروت دنیا امرار معاش کنند که متأسفانه اختلاف بین فقیر و غنی در کشورهای عقب نگه داشته شده شدیدتر است. بی شک، فقر، آسیب مهمی است که پدیدآورنده بسیاری از آسیب ها و جرایم دیگر نیز هست. در تحقیق های متعدد میدانی و تحلیل های انجام شده، رابطه معنادار فقر با قاچاق و اعتیاد به موادمخدر، تأیید شده است.

تردیدی در ارتباط معنادار این سه آسیب مهم با یکدیگر و دیگر آسیب های اجتماعی و همچنین تأثیر و تأثر آسیب ها از هم، وجود ندارد و اعتیاد به موادمخدر مولتی فاکتوریال^۲ است و باید مقام های مسئول، نهادها و جمعیت های غیردولتی با یک برنامه تلفیقی و هماهنگ برای مقابله با سوء مصرف موادمخدر برنامه ریزی و اقدام کنند.

تأثیر سوء موادمخدر در بروز و تشدید آسیب های شغلی در حدی مهم است که نمی توان و نباید از آن بی تفاوت گذشت. از طرفی نقش بازدارندگی و محافظتی کار از روآوری به ارتکاب جرایم از جمله سرقت، قاچاق موادمخدر و سوء مصرف آن قابل تردید نیست.

اگر درباره نیروی انسانی، وسایل و امکاناتی که در بُعد عرضه از آغاز کشت، تولید و ساخت تا هنگامی که موادمخدر به دست سوء مصرف کننده می رسد تحقیق و ارزیابی شود، عمق زیان هایی که از بُعد عرضه موادمخدر به نیروی کار و بهره وری مفید از کار وارد می آید، قابل درک خواهد شد.

با کمال تأسف، نه تنها در ایران، بلکه در مراجع بین المللی نیز، درباره میزان زیانی که فرایند قاچاق و عرضه موادمخدر، به کار مفید و بهره وری بهینه از نیروی کار وارد می کند، تحقیق کافی مشاهده نشده و فقط درباره پول در گردش این سوداگری مرگ (که از مسیر صحیح اقتصادی و بهره وری بهینه از سرمایه، به فعالیت های مخرب زیر زمینی منحرف می شود)، آمارهایی ارائه شده است. برخی صاحب نظران، این آمار را سالانه تا حدود پنج هزار میلیارد و سود آن را از سیصد تا پانصد میلیارد دلار تخمین می زنند.

البته در بعد سوء مصرف و آثار زیان بار موادمخدر در کیفیت و بازده کار در دیگر کشورها، مطالعاتی انجام شده که به استناد گزارش های مراجع بین المللی رسمی به برخی از آنها اشاره می شود:

دفتر کنترل موادمخدر سازمان ملل متحد UNDCP در گزارشی نوشته است:^۳

در سال های اخیر، درباره تأثیر سوء مصرف موادمخدر روی رفتار کارگران و اثرهای ضمنی این رفتار بر ایمنی، بهره وری و هزینه ها،

نگرانی قابل توجهی پیدا شده است.

ممکن است کسی در هنگام کار موادمخدر مصرف نکند، ولی اثرهای حاد و مزمن موادمخدر چنان است که می تواند کارآمدی کارگران را کاهش دهد، موجب غیبت از کار شود و هزینه هایی بر اثر حوادث و مراقبت های بهداشتی کارگران را موجب شود که همه این ها برای کارگران و همکاران آن ها و همچنین برای مصرف کنندگان واکنش و خسارت ایجاد کند.

به خوبی روشن است که نوع کاهش در کارکرد، بر اثر سوء مصرف موادمخدر، بر حسب نوع ماده مصرفی و ماهیت کار متفاوت خواهد بود، برای مثال:

کارهای تکراری و یکنواخت کمتر از کارهایی که کارکردی شناختی دارند، تحت تأثیر سوء مصرف موادمخدر قرار می گیرند، ولی در هر سطحی ممکن است تمرکز حواس آسیب ببیند و کنش ها کندتر شوند.

پیامدهای سوء مصرف موادمخدر برای جامعه، در صورتی که مصرف کننده خلبان هواپیما، اوپراتور، راننده جرثقیل، سرباز یا جراح و مشاغلی از این قبیل باشد، به احتمال بسیار وخیم تر از وقتی است که مصرف کننده باغبان یا نقاش خانه باشد، ولی حتی در این اشخاص هم، احتمال آن می رود که اگر تحت تأثیر موادمخدر کار کنند، کیفیت کارشان کمتر از بیشترین مقدار بالقوه ای باشد که می توانست باشد.

موادمخدر محرک دستگاه مرکزی اعصاب، (در صورتی که مصرف کننده توان عملکرد خود را بیش از اندازه برآورد نکرده باشد)، ممکن است کمی انجام وظیفه های ساده را تقویت کند، اما مصرف منظم و به مقدار زیاد، تقریباً همیشه موجب کاهش عملکرد می شود. کارمندی که پس از می گساری یا مصرف مقداری از موادمخدر دیگر در یک شب زنده داری با سردرد، احساس بی قراری یا افسردگی سر کار می آید، این احساس های زیان آور را به همکاران خود منتقل می کند. علاوه بر این، اگر این عادت تبدیل به وابستگی و اعتیاد شود، ممکن است انگیزه دزدی یا اختلاس هم در او ایجاد شود.

مطالعه در امریکا

۱ - گسترده ترین مطالعه ها درباره سوء مصرف موادمخدر در محل کار، در امریکا انجام و در آن ها رابطه بین ازدیاد تعویض شغل و غیبت از کار و مصرف موادمخدر نشان داده شد. البته به نظر می رسد، عوامل دیگری مانند وضعیت شخصیتی و سطح تحصیلی هم نقش مهمی در تغییر متناوب شغل و غیبت از کار دارند.

مطالعه در کشورهای اروپایی

در مطالعه ای که درباره سوء مصرف موادمخدر و الکل در کشورهای اتحادیه اروپا انجام شد، کارگران و کارمندان سازمان ها و مشاغل سرمایه گذاری، شرکت داده شدند. این مطالعه به درخواست سازمان بین المللی کار^۴ انجام شد.

هر چند در دوازده کشور مورد مطالعه، هیچ سیاست مشخص کشوری درباره سوء مصرف موادمخدر و الکل در محل کار وجود نداشت، ولی در این مطالعه بر نگرانی روزافزون روی این موضوعها تأکید شد.

در مجموع، ۲۳۷ نفر دربارهٔ دامنه و پیامدهای محسوس موادمخدر و الکل اطلاعاتی ارائه کردند و دربارهٔ سیاست‌های مربوط که به طور تقریبی در یک میلیون و پانصد هزار کارگر در اروپا تأثیر می‌گذارد، گزارش دادند. بیش از نیمی از این افراد نمونه، کاهش در عملکرد به‌ویژه غیبت از کار در نتیجه مشکلات مرتبط با موادمخدر را گزارش کردند.

در سه سال گذشته، دو پنجم از افراد نمونه به دلایل مرتبط با موادمخدر از کار اخراج شده بودند که مصرف موادمخدر و الکل با این مشکل همبستگی داشت.

مطالعه در کانادا

برای ارزیابی دامنه مشکلات مربوط به موادمخدر و الکل در کانادا، یک بررسی روی بیش از دو هزار نفر در استان آلبرتا انجام شد. در این بررسی، نیروی شاغل به کار و کسانی که در جست‌وجوی کار بودند، شرکت داده شدند. کمتر از یک نفر در شانزده نفر گفتند که در دوازده ماه گذشته، موادمخدر مصرف کرده‌اند، ولی از گروه سوء مصرف کنندگان، ۱۸ درصد گفتند که دست کم دو مشکل شخصی مرتبط با موادمخدر دارند.

دفتر کنترل مواد مخدر سازمان ملل متحد (UNDCP) در گزارش خود می‌نویسد:

با توجه به اینکه سوء مصرف موادمخدر غیرقانونی در جوانان بیشتر از سایر گروه‌های سنی است، به‌طور کلی، فرض بر آن است که گروه سنی ۳۴ - ۱۸ ساله در حال کار بیشترین فراوانی را داشته باشد.

متأسفانه، زیاد بودن نرخ بیکاری و افزایش مستمر نرخ در این زمینه سنی (که افراد آن بیش از گروه سنی دیگر احتمال مصرف مواد و مشکلات وابسته به آن را دارند) بیشتر اثر می‌گذارد. وجود تعداد زیادی جوان بیکار مشکلات کاربران موادمخدر را شدت می‌بخشد. مطابق اطلاعات سازمان بین‌المللی کار، در حدود ۳۰ درصد از نیروی کار جهان، شغل مولد ندارند.

دفتر کنترل موادمخدر سازمان ملل متحد (UNDCP) اضافه می‌کند که:

هم در کشورهای پیشرفته و هم در کشورهای در حال پیشرفت، نمودهایی از همبستگی بین بیکاری و سوء مصرف موادمخدر وجود دارد، چنان‌که یک مطالعه در بنگلادش نشان می‌دهد، بزرگ‌ترین گروه مراجعه کننده برای درمان اعتیاد به موادمخدر، بیکاران هستند و بررسی‌های مقایسه‌ای دربارهٔ سوء مصرف موادمخدر غیرقانونی بین شاغلان و بیکاران در امریکا نشان داده است که درصد قابل توجهی (۱۳/۹ درصد) از بیکاران در زمان تحقیق سوء مصرف کنندهٔ موادمخدر بوده‌اند. این رقم در بزرگسالان شاغل ۶/۷ درصد بوده است.

مصرف کنندگان زمان تحقیق موادمخدر که ۱۸ سال و بیشتر داشتند، ۸۰ درصد در گروه شاغل بودند، این نسبت در جمعیت عام ۹۴ درصد بوده است.

صرف نظر از وجود بیکاری یا نیمه‌بیکاری در بعضی کشورها، نوع اشتغال در بعضی بخش‌ها، جمعیت شاغل به کار را در معرض اعتیاد به موادمخدر یا نیاز به سوء مصرف موادمخدر قرار می‌دهد. UNDCP می‌افزاید:

در ایران، تایلد میانمار و پاکستان، رانندگان کامیون بیشتر اوقات برای بیدار ماندن در طی کردن مسیرهای طولانی، آمفتامین مصرف می‌کنند. در بین کسانی که در پاکستان (در شهر راولپندی) تحت درمان قرار گرفته‌اند، ۲۵ درصد آنان کارگران ترابری یا راننده بوده‌اند.

در مشاغلی که مستلزم تلاش بدنی شدید هستند، مانند کارگران معدن (در میانمار) و ماهیگیران و کشاورزان (در تایلد) میزان سوء مصرف موادمخدر بیشتر از جمعیت عام است. کارکنان صنعت گردشگری (به‌ویژه در کشورهای کم درآمد) آسیب‌پذیری ویژه‌ای در برابر موادمخدر دارند.

UNDCP در تعریف خسارت کاری ناشی از سوء مصرف موادمخدر آورده است:

۱- خسارت فرصت در مورد کارگری که هنگام رسیدن به سر کار دچار حالت مسمومیت از سوء مصرف موادمخدر است، درصدی از تولید روزانهٔ وی است که در نتیجهٔ این وضعیت، کارگر از دست می‌رود.

۲- هرگاه سوء مصرف موادمخدر به وسیلهٔ کارگر منجر به بی‌توجهی و بروز حادثه هنگام کار و موجب وارد آمدن جراحت به کارگر یا دیگران شود، خسارت شرکت ارائه کننده مراقبت‌های بهداشتی، خسارت روزهای کار از دست رفته به علت بیماری و شاید خسارت کارگر دیگری که به‌طور موقت باید در دورهٔ نقاهت به جای کارگر مجروح به کار گمارده شود، بخش‌های دیگری از خسارت فرصت را تشکیل می‌دهند.

۳- هزینه‌های کارفرما که باید درمان اعتیاد به موادمخدر برای کارگر خود فراهم کند، و کسور بیمه بهداشتی همگی افزایش می‌یابد.

۴- در هر یک از مثال‌های یاد شده، دامنهٔ خسارت اعتیاد به موادمخدر به فراتر از شخص کشیده می‌شود و فقط به کاهش بهره‌وری محدود نمی‌شود، بلکه در مقولهٔ خسارت‌های مشهود و غیرارادی است که بر عهدهٔ کسانی غیر از مصرف کنندهٔ موادمخدر است.

۵- چنانچه خسارت‌های اعتیاد به موادمخدر محدود به خسارت‌های وارده بر شخص مصرف کننده مواد باشد، تأثیر اقتصادی آن برای بقیه جامعه قابل چشم‌پوشی فرض می‌شود، ولی چون خسارت‌ها نه فقط به وسیله مصرف کنندهٔ موادمخدر، بلکه به وسیله جامعه پرداخت می‌شود، از این رو، خسارت‌های اجتماعی و ملی نیز به‌شمار می‌آیند.

۶- تشخیص اساسی باید بین خسارت‌های شخصی که مصرف کننده متحمل می‌شود و خسارت‌های اجتماعی باشد که به وسیله این رفتار یا رفتارهای متعاقب آن بر دیگران تحمیل می‌شود.

۷- سیاست‌گذاران اندازه‌گیری‌های خسارت را برای تعیین هدف همگانی که در منطقه صرف می‌شود به کار می‌گیرند، ولی اندازه‌گیری خسارت‌های سوء مصرف موادمخدر غیرقانونی به‌خاطر ماهیت غیرقانونی و پنهانی بودن آن‌ها، پیچیده است.

۸- علاوه بر این، درحالی‌که بعضی از خسارت‌ها مانند کاهش بهره‌وری به علت کم شدن عملکرد یا از دست رفتن اشتغال را به آسانی و با استفاده از مفهوم بهترین مصرف جانشینی می‌توان

اندازه گرفت، بیشتر خسارت‌ها را نمی‌توان آسان تعیین کرد. بخش بزرگی از خسارت‌های وارده بر جامعه در خارج از اقتصاد بازار روی می‌دهد.

به‌عنوان مثال، کیفیت زندگی خانواده را که به‌خاطر اعتیاد به موادمخدر کاهش می‌یابد، یا خساراتی را که از دست رفتن کیفیت زندگی خانواده در آینده در پی خواهد داشت، بسیار به دشواری می‌توان اندازه گرفت.

دفتر کنترل موادمخدر سازمان ملل متحد (UNDCP) در این گزارش می‌نویسد:^۱

یکی از مهم‌ترین پیامدهای اجتماعی و اقتصادی موادمخدر وقوع جرم است. بزهکاری را می‌توان از مشخصه‌های بارز قاچاق و اعتیاد به موادمخدر دانست، چون در همه بازارهای معامله موادمخدر بزهکاری وجود دارد و به‌طور مستقیم هم با غیرقانونی بودن عرضه موادمخدر و هم با اعتیاد به آن پیوستگی دارد و در تمام تحقیقات این رابطه معنادار تأیید شده است. قاچاق و سوءمصرف موادمخدر دو عنصر تعیین‌کننده سودآوری این مواد غیرقانونی هم هستند. بدین ترتیب، همه اجزای تشکیل‌دهنده نظام قضایی و ضابطان آن که برای محافظت عامه مردم و ایجاد محدودیت برای در دسترس بودن موادمخدر ایجاد شده، در مقوله خسارت‌های اجتماعی عرضه و اعتیاد به موادمخدر قرار می‌گیرد.

خسارت‌های دیگری هم هست که اندازه‌گیری آن‌ها دشوارتر است. به‌عنوان مثال، خسارت جایگزین کردن اموال دزدی، خسارت بیشتر شدن هزینه‌های بیمه منزل و خسارت تغییر مرز یا تغییر راه عبور یا ایجاد موانع در مسیر کاروان‌های قاچاق و...

شاخص‌های اندازه‌گیری خسارت‌ها

برای اندازه‌گیری این خسارت‌ها به‌عنوان خسارت ناشی از مواد مخدر باید:

الف) خسارت به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم قابل انتساب به موادمخدر باشد.

ب) قابل اندازه‌گیری باشد. قابل انتساب و اندازه‌گیری بودن جزء مسائلی است که هنگام مطالعه‌های مربوط به خسارت در مقابل پژوهشگران قرار می‌گیرد. خسارت‌های بزهکاری‌ها به‌طور معمول هنگامی به موادمخدر غیرقانونی نسبت داده می‌شود که بزه بر اثر سوءمصرف موادمخدر انجام شده یا برای تأمین و تهیه موادمخدر غیرقانونی صورت گرفته باشد.

تأثیر نوع کار در فرآیند پیشگیری از اعتیاد

نوع کار در پیشگیری از سوءمصرف موادمخدر اهمیت بسیار دارد. برای مثال، فردی که در مزارع خشخاش کار می‌کند، ممکن است تصور کند اگر گرز خشخاش را تیغ بزند و کمی از شربت آن بنوشد، رفع خستگی خواهد کرد. چنانکه افرادی برای رفع گرسنگی و خستگی برگ کوکا را می‌جویند. در نوع کارها (ولو با هدف تولید دارو انجام شود) که فرد با منابع موادمخدر در تماس است، خطر تمایل به سوءمصرف وجود دارد. چنانکه در سال‌هایی که کشت خشخاش در ایران بدون نظارت دقیق و همه‌جانبه مجاز بود (پیش از انقلاب اسلامی)، یکی از عوامل مهم اشاعه اعتیاد به موادمخدر استفاده کشاورزان از شیرۀ گرزهای خشخاش در مزارع

بود.

لذا این نوع مشاغل باید به افرادی سپرده شود که از عدم لغزش آن‌ها اطمینان حاصل باشد و به کار آن‌ها نظارت دقیق و مستمر به‌عمل آید. بنابراین، پرهیز از شغل‌هایی که سوءمصرف موادمخدر را تسهیل می‌کند یکی از شیوه‌های پیشگیری از اعتیاد به موادمخدر است.

ضرورت آزمایش‌های پیش از اشتغال و دوره‌ای

برای پیشگیری از اشاعه سوءمصرف موادمخدر در مراکز کاری، لازم است موارد زیر رعایت شود:

- پیش از اشتغال به کار افراد، آزمایش‌های لازم به عمل آید، تا فرد سوءمصرف‌کننده موادمخدر، به مراکز کار وارد نشود و دیگر کارکنان را مبتلا نکند.

- معاینات دوره‌ای سالانه (حتی در برخی مشاغل با طول زمانی کمتر) کارکنان انجام شود، تا اگر فردی سوءمصرف مواد مخدر دارد از محیط کار دور شود و به مداوا و ترک اعتیاد پردازد و پس از ترک و قطع وابستگی روانی او به موادمخدر، اجازه داده شود به سر کار خود باز گردد.

- وزارتخانه‌های کار، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، و... در این موارد با مراکز کار در این مهم همکاری کنند.

پی‌نوشت‌ها

۱- استاد یار دانشگاه علوم پزشکی مشهد و متخصص طب کار

2-Multifactorial

3-3.6. DRUGS AND WORK considerable concern has a risen in resent years

about the potential effects of illicit drug use on behaviour in the workplace and its implications in terms of , ...

4- International labour organization=I.L.O

5- Given that illicit drug use occurs more frequently in young people than in other age groups,...

6- In both developed and developing countries there are signs of an association between unemployment and drug abuse,...

7- In iran , Thailand , Myanmar and Pakistan often take amphetamines to keep awake on long journeys of those attending treatment in the Pakistan city of Rwalpindi , 25درصد were transport workers or drivers...

8- in toxicated state would be the percentage of average daily production lost as a result of the condition . if the employee's drug use led to in attention and to an accident at work...

9- On of the most important social and economic consequences of drug abuse is crime . criminality can be termed a market characteristic of drug abuse because it is persent in all market transactions and is directly linked both to the illegality of the drugs...

* برای آگاهی از متن کامل انگلیسی گزارش به کتاب " World Report Drug , UNDCP , ۱۹۹۷ , P۱۰۱ " مراجعه شود.